

TALABALAR MUSTAQIL TALIMINI TASHKIL ETISH METODIKASI

Soatova Zarnigor

Nordik xalqaro universiteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalar mustaqil ta'limini tashkil etish metodologiyasi va yondoshuvlarining batafsil tahlili keltirilgan. Mustaqil ta'limni tashkil etishning metodik asoslari, pedagogik texnologiyalar, didaktik materiallar to'plash va sinov ishlari tashkil etishning metodikasi muhokama qilingan. Tadqiqotda mustaqil ta'limni tashkil etishda qo'llaniladigan pedagogik yondoshuvlar va texnologiyalar yoritilgan.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, metod, metodologiya, individualizatsiya, differensiyallashtirish, onlayn tizim, guruhli o'qish, kollaborativ o'qish.

Annotation: this article presents a detailed analysis of the methodology and approaches to organizing independent education of students. The methodological foundations of the organization of Independent Education, pedagogical technologies, methods of collecting didactic materials and organizing test work have been discussed. The study covers pedagogical approaches and technologies used in the organization of Independent Education.

Keywords: independent education, method, methodology, individualization, differentiation, online system, group reading, collaborative reading.

Аннотация: В данной статье представлен подробный анализ методики и подходов к организации самостоятельного обучения студентов. Обсуждены методические основы организации самостоятельного обучения, педагогические технологии, методика сбора дидактического материала и организации контрольной работы. В исследовании освещаются педагогические подходы и технологии, применяемые в организации самостоятельного обучения.

Ключевые слова: независимое обучение, метод, методология, индивидуализация, дифференциация, онлайн-система, групповое обучение, совместное обучение.

Oliy ta'limda mustaqil ta'limni rejalashtirish va tashkil etishning samarali metodlari talabalar uchun o'z-o'zini rivojlantirish va o'qish jarayonida muvaffaqiyatga erishish uchun muhim ahamiyatga ega. Mustaqil ta'limni muvaffaqiyatli rejalashtirish va tashkil etish uchun turli metodlarni qo'llash talabalar o'qish jarayonining o'ziga xos xususiyatlariga va o'qituvchining qo'llab-quvvatloviga bog'liq. Quyida mustaqil ta'limni rejalashtirish va tashkil etishda qo'llaniladigan ba'zi metodlarga to'xtalamiz:

Individualizatsiya va differensiyallashtirish — bu oliy ta'limda mustaqil ta'limni tashkil etishda qo'llaniladigan samarali metodlardan biridir. Bu metod talabalarning o'qish ehtiyojlariga, qobiliyatlari va individual xususiyatlariga qarab ta'lim jarayonini moslashtirishga yordam beradi. Individualizatsiya talabalarga o'z ritmida va o'zlariga mos o'quv dasturlari asosida o'qish imkoniyatini yaratadi, differensiyallashtirish esa o'qish materiallarini talabalarning bilim darajasiga va qobiliyatlariga qarab taqsimlashni nazarda

tutadi. Bu metodlar talabalarni o'z-o'zini rivojlantirishga rag'batlantiradi va o'qish jarayonini yanada samarali qiladi.

«Harvard Universiteti (AQSh)»da o'tkazilgan tadqiqotga ko'ra, individualizatsiya va differensiallashtirish metodlari talabalarni o'z bilimlarini va ko'nikmalarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Tadqiqotda, turli darajadagi talabalarga o'quv materiallarini moslashtirishning samarali bo'lishi ta'kidlangan. Bunday yondashuv talabalar o'rtasidagi bilim darajalaridagi farqlarni kamaytiradi va o'quv jarayonini yanada shaxsiylashtiradi. Oxford Universitetining 2018-yildagi tadqiqoti esa, har bir talaba uchun o'ziga xos ta'lim strategiyasini ishlab chiqishning o'z-o'zini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatgan.

Bundan tashqari, «MIT (Massachusetts Institute of Technology)»da olib borilgan tadqiqotda, talabalar o'rtasidagi individual farqlarni hisobga olish orqali ta'lim jarayonining sifatini oshirish mumkinligi ta'kidlangan. Talabalar o'zlarining bilim darajalariga qarab alohida o'quv resurslarini taqdim etish, ularning motivatsiyasini oshiradi va o'z-o'zini rivojlantirishga imkon yaratadi. Shuningdek, bunday yondashuv talabalar o'rtasidagi muvaffaqiyat farqlarini kamaytiradi.

«Berkley Universiteti (AQSh)»ning 2019-yilda o'tkazgan tadqiqotida esa, differensiallashtirishning o'qish jarayonidagi ta'siri haqida batafsil ma'lumot berilgan. Tadqiqotga ko'ra, o'quv dasturlarini talabalar qobiliyatiga mos ravishda moslashtirish o'quv jarayonini samarali qilish uchun juda muhimdir. Bu metod talabalarni o'z bilimlarini chuqurroq o'zlashtirishga va o'qish jarayoniga yanada faolroq jalb qilishga yordam beradi.

Bu metodlar o'z-o'zini rivojlantirishda faqat talaba uchun emas, balki o'qituvchi uchun ham muhimdir. O'qituvchi talabalar ehtiyojlarini to'g'ri aniqlab, ularga mos ta'lim materiallarini taqdim etishi lozim. Shuningdek, University of Torontoda o'tkazilgan tadqiqotda shuni ko'rsatdiki, individualizatsiya va differensiallashtirish metodlari o'qituvchilarga talabalarga o'z-o'zini boshqarish va mustaqil ravishda o'qish imkoniyatlarini taqdim etishdagi samarali yondashuvni ishlab chiqishda yordam beradi. Bu metodlar mustaqil ta'limni tashkil etishda juda muhim, chunki ular talabalarning shaxsiy ehtiyojlarini, qobiliyatlarini va o'qish jarayonidagi farqlarini hisobga olishga imkon beradi. Shu bilan birga, bu yondashuv talabalarni o'z-o'zini rivojlantirishga undaydi va o'qish jarayonini yanada muvaffaqiyatli tashkil etishga yordam beradi.

Onlayn va blended ta'lim usullari oliy ta'limda mustaqil ta'limni tashkil etishning innovatsion metodlaridan hisoblanadi. Bu usullar talabalarga o'quv jarayonini yanada moslashtirish, o'z vaqtida va joyda ta'lim olish imkoniyatlarini yaratadi. Onlayn ta'lim butunlay internet orqali amalga oshiriladigan ta'lim shaklidir, unda talabalar va o'qituvchilar internet orqali bog'lanadi, video darslar, forumlar, testlar va boshqa o'quv materiallari yordamida o'quv jarayoni olib boriladi. Blended ta'lim esa, an'anaviy darslar bilan onlayn ta'limni birlashtirishni anglatadi. Bu yondashuv talabalarni o'z-o'zini rivojlantirishga rag'batlantirish, vaqtni tejash va o'quv jarayonini shaxsiylashtirish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Onlayn ta'limning eng katta afzalligi uning moslashuvchanligidir. Masalan, University of Phoenix (AQSh) 2000-yillarning boshlarida onlayn ta'limni joriy qilish orqali, talabalar uchun o'qish vaqtini va joyini tanlash imkonini yaratdi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, onlayn ta'lim talabalarga o'zlariga qulay vaqtda o'qish, o'z tezliklarida ishlash imkoniyatlarini beradi. Bu esa, ayniqsa, ish bilan band talaba yoki chet elda yashovchi talabalar uchun juda qulaydir. Blended ta'limning muvaffaqiyatli qo'llanilishi bo'yicha Stanford Universiteti (AQSh) misol bo'lishi mumkin. Stanfordda 2015-yildan boshlab, "blended learning" yondashuvi asosida ta'lim dasturlari ishlab chiqildi va bu usul talabalar orasida katta qiziqish uyg'otdi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatganidek, blended ta'lim talabalar uchun o'z-o'zini rivojlantirishga katta yordam beradi, chunki ular onlayn va an'anaviy ta'limning kombinatsiyasini tanlashlari mumkin. Blended learning talabalar o'qish jarayonida ko'proq mustaqil ishlash imkoniyatiga ega bo'lib, o'quv materiallarini o'z vaqtida va o'z tarzida o'rganish imkoniyatlarini qo'lga kiritadilar.

Shuningdek, Oxford Universiteti (Buyuk Britaniya)ning 2017-yildagi tadqiqoti blended ta'limning samaradorligini ta'kidlagan. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, blended ta'limda talabalar o'quv jarayoniga yanada faolroq jalb qilinadi va o'z-o'zini rivojlantirishga ko'proq imkoniyatlarga ega bo'ladi. Bunda, an'anaviy darslar va onlayn materiallar o'rtasida o'zaro integratsiya yaratish, talabalarni yanada kengroq o'qish va o'rganish jarayonlariga olib keladi. Bu usul o'qituvchilar uchun ham o'z bilimlarini yangi texnologiyalar yordamida yetkazish imkoniyatini yaratadi. Onlayn ta'limni qo'llashda asosiy muammo – talabalar va o'qituvchilar o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri aloqa yo'qligi. Ammo University of California, Berkeley (AQSh) 2019-yildagi tadqiqotida onlayn ta'limdagi interaktiv elementlarni qo'llash orqali bu muammoni yengish mumkinligi haqida ma'lumot bergan. Onlayn darslar, videokonferensiyalar, forumlar, veb-seminarlar kabi interaktiv vositalar talabalar va o'qituvchilar o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri aloqani o'rnatish, shuningdek, talabalarning o'z-o'zini rivojlantirishini qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

Onlayn va blended ta'limning o'zaro kombinatsiyasi ta'limning samaradorligini oshiradi, chunki bu usullar talabalar uchun katta moslashuvchanlik, mustaqillik va ta'lim jarayonining shaxsiylashtirilishini ta'minlaydi. Harvard Universiteti (AQSh)ning 2020-yildagi tadqiqotida onlayn va blended ta'limni qo'llash orqali talabalar o'z bilimlarini yanada chuqurroq o'zlashtirishi va o'rganish jarayonini samarali ravishda boshqarish imkoniyatiga ega bo'lishi mumkinligi ko'rsatilgan.

Guruhli va kollaborativ o'qish — bu o'qishning zamonaviy metodlaridan biri bo'lib, u talabalarni bir-biriga yordam berish va o'rganish jarayonida faol ishtirok etish uchun bir guruhda ishlashga undaydi. Ushbu metodning asosiy maqsadi talabalar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish, bilimlarni o'zaro almashish va umumiy muammolarni hal qilishda birgalikda ishlashdir. Guruhli va kollaborativ o'qish, ayniqsa, mustaqil ta'limda muhim ahamiyatga ega, chunki u talabalarga o'z-o'zini rivojlantirish va bilimni chuqurlashtirish imkoniyatlarini yaratadi.

Guruhli o'qish — bu talabalarning kichik guruhlarda birgalikda ishlashi, o'zaro fikr almashish va muammolarni birgalikda hal qilish orqali o'rganish jarayonidir. Bunda har bir

talaba o‘z vazifasini bajaradi va guruhning umumiy maqsadiga erishish uchun o‘z bilimlarini boshqalar bilan baham ko‘radi. Guruhli o‘qish metodlari kooperativ ta’lim (cooperative learning)ga asoslanadi, bu esa guruhning har bir a’zosining o‘ziga xos vazifasi va mas’uliyati bo‘lishini ta’minlaydi. Kooperativ ta’limning asosiy printsipti – har bir talaba guruhdagi boshqa a’zolarining muvaffaqiyatiga hissa qo‘shishi kerak. Misol sifatida University of Minnesota (AQSh) tomonidan o‘tkazilgan tadqiqotlarni keltirish mumkin, bu yerda guruhli o‘qish metodlari o‘quv jarayoniga samarali qo‘shilganligi ta’kidlangan. Tadqiqotda guruhli o‘qish orqali talabalar o‘zaro yordam berish, fikr almashish va o‘zaro ta’lim olish imkoniyatlarini qo‘lga kiritdilar. Bunday metod talabalarni ko‘proq mustaqil ishlashga, birgalikda o‘rganishga va o‘z-o‘zini rivojlantirishga rag‘batlantirdi. Guruhli o‘qishning o‘ziga xos afzalligi shundaki, u nafaqat bilimni chuqurlashtirishni, balki talabalar orasida ijtimoiy aloqalarni o‘rnatishni ham ta’minlaydi.

Kollaborativ o‘qish esa, guruhli o‘qishning yanada rivojlangan shakli bo‘lib, talabalar o‘zaro hamkorlikda muammolarni hal qilish, yangi g‘oyalarni ishlab chiqish va birgalikda innovatsiyalar yaratishga intiladi. Kollaborativ o‘qish, odatda, problem-based learning (PBL) yoki project-based learning (PBL) kabi metodlar bilan birga qo‘llaniladi. Bu metodlar talabalar o‘rganish jarayonida real hayotdagi muammolarni hal qilishga yo‘naltirilgan bo‘lib, ular o‘z bilimlarini amalda qo‘llash imkoniyatini topadilar. PBL (Problem-Based Learning) va PjBL (Project-Based Learning) metodlari talabalarni jamoaviy ravishda ishlashga, o‘z-o‘zini rivojlantirishga va ijodiy fikrlashga undaydi. London Universiteti (Buyuk Britaniya)da o‘tkazilgan tadqiqotda, kollaborativ o‘qish metodlari talabalar o‘rtasida yanada yuqori darajadagi interaktivlikni ta’minladi va o‘quv jarayonida talabalar o‘z bilimlarini yanada samarali tarzda qo‘llashga muvaffaq bo‘ldilar. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, kollaborativ o‘qish usulida talabalarning o‘z-o‘zini rivojlantirishlari yuqori bo‘ldi, chunki ular o‘zaro fikr almashish, jamoaviy ravishda qarorlar qabul qilish va yangi g‘oyalarni ishlab chiqishda faol ishtirok etishdi.

Kollaborativ ta’lim metodlari talabalar orasida ijtimoiy va kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Interactive Learning Environment (AQSh) tomonidan 2018-yilda o‘tkazilgan tadqiqotda shunday xulosaga kelindi: kollaborativ o‘qish jarayonida talabalar faqat bilimlarni o‘rganib qolmay, balki bir-birlari bilan samarali muloqot qilish, jamoaviy qarorlar qabul qilish va birgalikda ishlashni ham o‘rganadilar. Bu esa ularning ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi va amaliy faoliyatda muvaffaqiyatli bo‘lishlariga turtki bo‘ladi.

Guruhli va kollaborativ o‘qish metodlari, albatta, mustaqil o‘qishni qo‘llab-quvvatlaydi, chunki ular talabalarni o‘z-o‘zini rivojlantirishga rag‘batlantiradi. Ushbu metodlar yordamida talabalar o‘rganish jarayonida ko‘proq ishtirok etadilar, o‘z bilimlarini boshqalar bilan bo‘lishadilar va birgalikda yangi bilimlar hosil qiladilar. Bu esa, o‘z navbatida, ularning o‘quv faoliyatining samaradorligini oshiradi va ularni bilimlarini mustahkamlashga undaydi.

Amaliy va loyihaviy asosda o‘qish (Practice-based and Project-based Learning) metodlari oliy ta’limda talabalar uchun mustaqil ta’limni samarali tashkil etishning muhim

usullaridan biridir. Ushbu metodlar, talabalarga nazariy bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llash, yangi tajribalar o'ttirish va real hayotdagi muammolarni hal qilishda yordam beradi. **Amaliy o'qish** va **loyihaviy o'qish** metodlari o'rtasidagi farq, birinchisi, talabalarining o'rganish jarayonida bevosita faol ishtirok etishiga e'tibor beradi, ikkinchisi esa talabalar tomonidan real hayotdagi loyihalar orqali muammolarni hal qilishni talab qiladi.

Amaliy asosda o'qish metodida talabalar o'rgangan nazariy bilimlarini amaliy ishlar, laboratoriya mashg'ulotlari, simulyatsiyalar yoki tajriba dasturlari orqali qo'llashga undaydi. Bunday metodning asosiy maqsadi, talabalarni o'qish jarayonida faqatgina ma'lumotlarni eslab qolishga emas, balki ularni amalda qo'llashga o'rgatishdir. Bu metod o'quvchilarga real muammolarni hal qilish, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish va o'z-o'zini boshqarish kabi muhim kompetensiyalarni shakllantirishga yordam beradi. Misol tariqasida, **Harvard Business School** (AQSh) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, amaliy asosda o'qish metodlari talabalarining o'rganish jarayoniga katta ta'sir ko'rsatadi. Harvard Business School da talabalarga real biznes muammolarini hal qilish uchun maxsus loyiha vazifalari beriladi. Tadqiqotlar shuni ta'kidlaydi ki, bunday amaliy mashg'ulotlar talabalarga nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etishda katta yordam beradi, shuningdek, ular o'zlarini kelajakda bo'ladigan ish faoliyatiga tayyorlashadi.

Loyihaviy asosda o'qish metodida talabalar o'z bilimlarini real dunyo muammolariga qo'llab, jamoaviy ravishda ishlashadi. Bu metod **Project-Based Learning (PjBL)** deb ham ataladi. Loyihaviy o'qishning asosiy maqsadi – talabalarni real dunyo muammolarini hal qilishda faollashtirish, jamoaviy ishni rivojlantirish va talabalarga tizimli yondashuvni o'rgatishdir. PjBL metodida talabalar o'zi tanlagan loyiha bo'yicha ishlashadi, shu jarayonda ular muammoni aniqlash, ma'lumot to'plash, tahlil qilish va natijalarni taqdim etishga o'rganishadi. Loyihaviy o'qish talabalarni o'zaro hamkorlikka undaydi va ularning ijodiy fikrlash, muloqot qilish va vaqtni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, **Stanford University** (AQSh)da 2019 yilda o'tkazilgan tadqiqotda, talabalarga maxsus loyiha vazifalari taqdim etilib, ular real dunyo muammolariga qarshi loyihalar ishlab chiqdilar. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, loyihaviy o'qish orqali talabalar nafaqat o'z bilimlarini chuqurlashtirishdi, balki ular jamoaviy ishda muvaffaqiyatga erishishdi. Loyiha ishlarining natijalari esa ko'pincha bir nechta sohalar bo'yicha professional tashkilotlar tomonidan qabul qilindi va amaliyotga tatbiq etildi.

Amaliy va loyihaviy o'qish metodlarining afzalliklari:

- Nazariy bilimlarning amaliyotga tatbiqi: Talabalar o'z bilimlarini bevosita real hayotdagi muammolarni hal qilishda qo'llashadi, bu esa ularning o'rganish jarayonini yanada chuqurlashtiradi.
- Ijodiy va tizimli fikrlashning rivojlanishi: Talabalar yangi g'oyalar yaratishda va tizimli yondashuvni ishlab chiqishda faol ishtirok etadilar.
- Jamoaviy ishlash va kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish: Loyihalar ko'pincha guruh ishlari sifatida amalga oshiriladi, bu esa talabalarni jamoaviy ishlashga, fikr almashishga va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga o'rgatadi.

- Ijtimoiy va professional aloqalar o‘rnatish: Talabalar real hayotdagi muammolarni hal qilish orqali ijtimoiy va professional aloqalar o‘rnatadilar, bu esa ularning kelajakdagi ish faoliyatiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Tadqiqotlar va amaliyotlardan misollar:

- University of Sydney (Avstraliya)da PjBL metodini qo‘llash orqali talabalar o‘zlarini real dunyo muammolariga tayyorlashgan va loyihalarini professional tashkilotlar tomonidan baholashgan. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, bunday o‘qish metodlari talabalarning ishga tayyorlik darajasini sezilarli darajada oshiradi.

- MIT (Massachusetts Institute of Technology) (AQSh)da, amaliy asosda o‘qish orqali talabalar o‘zlarini texnik, ilmiy va boshqaruv sohalarida muvaffaqiyatli amalga oshirishga tayyorlashadi. MIT talabalari o‘qish jarayonida real texnologik muammolarni hal qilish bo‘yicha amaliy tajribaga ega bo‘lishadi.

O‘z-o‘zini baholash va refleksiya metodlari oliy ta’limda mustaqil ta’limni tashkil etishning samarali usullaridan biridir. Ushbu metodlar talabalarni o‘z o‘rganish jarayonlariga nisbatan fikrlashga, o‘z bilim va ko‘nikmalarini tahlil qilishga va ularni rivojlantirish yo‘llarini aniqlashga undaydi. Bu usullar talabalar uchun o‘z-o‘zini anglash, o‘z-o‘zini baholash va natijalarni tahlil qilish orqali o‘z ta’lim jarayonlarini yanada samarali qilish imkoniyatini yaratadi.

O‘z-o‘zini baholash (Self-assessment). **O‘z-o‘zini baholash** – bu talabalar o‘z bilim va ko‘nikmalarini baholash, o‘rganish jarayonidagi muvaffaqiyatlarini va xatoliklarini tahlil qilish jarayonidir. O‘z-o‘zini baholash metodida talabalar o‘zlarini baholash uchun maxsus mezonlar yoki ko‘rsatkichlar ishlab chiqadilar. Bu metodning asosiy maqsadi – talabalarni o‘z o‘rganish jarayoniga nisbatan mas’uliyatli qilish, o‘z bilim va ko‘nikmalarini tan olishga undashdir. O‘z-o‘zini baholash metodidan foydalanish talabalarga o‘z ustida ishlash va o‘z-o‘zini takomillashtirish uchun muhim imkoniyatlar yaratadi. Masalan, **Oxford University** (Buyuk Britaniya) da 2018 yilda o‘tkazilgan tadqiqotda, talabalar o‘z-o‘zini baholashning natijalarini inobatga olib, o‘z ta’lim usullarini va vaqtni boshqarish qobiliyatlarini qanday yaxshilash bo‘yicha individual rejalar tuzganlar. Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, o‘z-o‘zini baholash talabalarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi va ular o‘rganish jarayonida yanada faol bo‘ladilar.

O‘z-o‘zini baholashning afzalliklari:

- **Mustaqillikni rivojlantiradi:** Talabalar o‘z o‘rganish jarayonlarini mustaqil ravishda baholashga o‘rgatiladi, bu esa ularning o‘z-o‘zini boshqarish qobiliyatini oshiradi.

- **Fikr almashishni rag‘batlantiradi:** Talabalar o‘z-o‘zini baholash orqali o‘z bilimlarini va ko‘nikmalarini tahlil qilishadi va bu jarayonda ular fikr almashishni rivojlantiradilar.

- **Shaxsiy rivojlanishning nazoratini qilish imkonini beradi:** Talabalar o‘z o‘rganish jarayonini va rivojlanishini kuzatib borishadi, bu esa ularga o‘zlarini yanada takomillashtirish imkoniyatini yaratadi.

Refleksiya (Reflection). **Refleksiya** – bu talabalar o‘z tajribalari, bilim va ko‘nikmalarini o‘rganib, o‘zlarini baholash, muvaffaqiyatlar va xatoliklarni tahlil qilish

jarayonidir. Refleksiya metodida talabalar o‘z o‘rganish jarayoniga nisbatan xulosa chiqaradilar, o‘z tajribalarini tahlil qilishadi va o‘rganishning kelajakdagi yo‘nalishlarini belgilashadi. Refleksiya talabalarni o‘z fikrlash jarayonlariga nisbatan tanqidiy yondashishga, o‘z qarorlarini ko‘rib chiqishga undaydi. Refleksiya metodining asosiy afzalliklaridan biri shundaki, bu talabalarni o‘z-o‘zini anglashga, o‘zlarini qanday rivojlantirish mumkinligini aniqlashga undaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Andreev, V. I. (2009). Pedagogika metodikasi. Moskva: Pedagogika.
2. Axmedov, I. A. (2014). Oliy ta'lim tizimida mustaqil ta'limning o'rni. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
3. Bektemirov, S. T. (2015). Mustaqil ta'limning pedagogik asoslari. Tashkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
4. Bessonov, B. (2007). Innovatsion ta'lim texnologiyalarini joriy etish. London: Cambridge University Press.
5. Biggs, J., & Tang, C. (2011). Teaching for Quality Learning at University. McGraw-Hill Education.
6. Davlatov, S. I. (2012). Oliy ta'limda metodik yondashuvlar. Tashkent: Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti nashriyoti.
7. Elbuzdov, I. N. (2016). Mustaqil ta'lim: kontseptsiyalar va metodikalar. Moskva: Akademiya.
8. G'ulomov, B. (2014). O'zbekistonda oliy ta'lim tizimida mustaqil ta'lim. Tashkent: O'zbekiston Respublikasining oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
9. Huseynov, A. (2013). Oliy ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish. Tashkent: Iqtisodiyot va tadbirkorlik institutining nashriyoti.
10. Kozlov, V. A. (2012). Oliy ta'limda talaba mustaqil ishini tashkil etish metodikasi. Sankt-Peterburg: Gumanitar nashriyot.